

Tere, Lilia!

Kirjutan sulle kaugete aegade tagant. Ma tean, et sa ei ole mind kunagi tundnud ega tea minu olemasolust midagi. Ma olen sinu tütretütretütatar Katarina. Kirjutan sulle vabast Eestist.

Mulle on alati meeldinud vanades asjades sobrada ja ema või isa vanu päevikuid või koolitöid lugeda. Mõned päevad tagasi läksin igavusest pööningule - seekord aga vanaema pööningule. Leidsin sealt mitmeid ja mitmeid karpe, mis olid täis erinevaid kirju kunagistelt kavaleridelt ja sõbrannadelt. Hakkasin neid sirvima ja lugema. Ühes karbis oli aga üks koolivihikusuurune päevik, millele oli suurelt peale kirjutatud "Lilia". Vanaema on mulle rääkinud, et tema ema Lilia küüditati Vene võimude poolt ning ta ei naasnud enam kunagi tagasi. See päevik pidi kuuluma järelkult sulle... Seda lugedes küpses minus soov sulle kirjutada ja rääkida, mis kõik on juhtunud pärast seda, kui sind meie riigist minema viidi.

Vanaema on mulle rääkinud, et ühel päeval, kui ta koolist koju tuli, olid sina juba läinud... Ta sai aru, et midagi on valesti – terve koridor oli mudaseid saapajälgi täis ning teie riidekapp pahupidi pööratud. Mõne hetke pärast tuli ta isa joostes koju ja ütles: "Nad on läinud. Su ema ja vend viidi Siberisse. Igaveseks..." Kui mu vanaema seda kõike mulle rääkis, ei suutnud ta pisaraid tagasi hoida – see kõik tundus mullegi nii karm ja ebaõiglane. Minu ema ütles, et sind küüditati, kuna olid olnud liiga eestimeelne, hakates sellega Nõukogude korrale vastu.

Mu vanaema on mulle sinust veel väga palju head rääkinud ja ma olen väga kurb, et ei saanud sind kunagi tundma õppida. Vähemalt ma tean, et sa oled hetkel pilvepiiril, vaatad alla ja tunned minu üle uhkust. Jutustan sulle, mis Eestis pärast seda juhtus, kui sina olid sunnitud siit lahkuma.

Peale Stalini surma, 1953. aastal, tuli informatsioon, et küüditatuid hakatakse vabastama. Kui 1960. aastaks, mil enamus Eesti inimesi vangistusest vabastatud oli, aga mingit märki sinust ikkagi polnud, siis teati, et sa ei naase enam kunagi tagasi. Mõne aja pärast ilmus koju minu vanaema vend ja teatas, et teid (ema ja poega) oli lahutatud juba 10 aastat tagasi ja te polnud teineteist sellest ajast näinud. Keegi ei tea, mis sinust sai, kuid ma loodan, et sa said rahumeelselt elada. See teadmine, et sa

tagasi enam ei tule, oli eriti valus minu vanaemale (sinu tütrele) – ta lootis sind kasvõi korra elus veel näha.

Perestroika ehk uutmise ajal, 80ndate viimastel aastatel hakkasid eestlased üha enam välja näitama eestimeelsust ning võeti sõna Eesti kui meie oma riigi nimel. Minu isa ja ema olid alles kohtunud ning nad käisid oma sõpradega tänavatel mässamas. Kõik koos korraldati massirongkäike Nõukogude korra vastu ning sinna kutsuti osalema kõiki üliõpilasi, kes julgesid sõna võtta ja Eesti eest seista. Kuna mu isa oli mässamiste eesotsas ja tegi kõige valjemat häält, siis teda taheti pahatihti kinni võtta, kuid tal õnnestus peaaegu iga kord miilitsaste eest ära joosta. Ühel korral saadi ta siiski kätte ja ta pidi kolm päeva pokris kinni istuma. Mu isaisa töötas politseijaoskonnas ja tänu sellele kulus tal vaid paar päeva vabastamisloa saamiseks, kuid ka ta enda töökoht rippus mu isa probleemide pärast juuksekarva otsas. Sel ajal toimusid ka Tallinnas öölaulupeod, kus eestlased laulsid rahvuslikke laule, mille kaudu näidati üles ühtekuuluvustunnet. Mu ema on mulle rääkinud, et nad käisid sõprusringkondade ja peredega seal samuti laulmas ning see tunne seal kõik koos olla oli väga võimas. Rahvas seisis, hoidis kätest kinni, kuulas laule ja teadis, et varsti on meie riik vaba. Kõik uskusid sellesse. Levib ütlus, et Eesti laulis end vabaks. See tundub nii kadestusväärne – oleksin tahtnud koos sinuga seal olla ja Eesti vabaks laulda. Kujutan ette, et sa ei usuks iial, et sellised asjad meie riigis toimuda võisid, aga nii oli. Eestlased ei anna kunagi alla ja nad võitlevad lõpuni.

Eesti ei ole ainus riik, kes kannatas Nõukogude võimu tegevuse all, ning aastal 1989 toimus Tallinnast Vilniuseni ulatuv inimkett, mida nimetati Balti ketiks. Mu emagi seisis seal koos minu isa ja vennaga, kes tol hetkel oli väike laps. Mu vend ei saanud ilmselgelt aru, miks kõik eestlased ühes pikas ja lõputus rivis seisavad. Ta olevat seisnud väga visalt ja ei vingunud kordagi, et ei jaks. Ühel hetkel märkas ema, et venna helesinised püksid olid läbimärjad ja muutunud tumesiniseks. Ta vist ei jaksanud enam kannatada. Nad läksid emaga autosse istuma, kuna venna märjad riided vajasis vahetamist. Isa ja vanaema jäid aga vapralt meie kõigi eest seisma. Ema on mulle korduvalt seda lugu rääkinud ja see toob mulle siiaamaani naeratuse suule.

Aastal 1991 taastati Eesti iseseisvus – taastati Eesti Vabariik! Ema on meenutanud, et kõik olid elevel ning ootasid paremat ja õnnelikumat tulevikku. Meie rahvas oli jälle vaba! Eesti sai endale oma rahaühiku – Eesti krooni. Emal-isal tekkis probleeme

majandamisega ja nad pidid kokkuhoidlikumalt elama hakkama. Krooni tulekuga muutusid hinnad poodides väga kõrgeks. Ema oli just kõrgkooli lõpetanud klassiõpetaja tunnistusega ning asunud erialasele tööle Kasari koolis. Vanaema kaotas töö viimases kolhoosis, mis Läänemaal oma tegevuse lõpetas. Ta oli väga tubli koduperenaine nagu sinagi omal ajal: ta keetis moose ja tegi sisse erinevaid hoidiseid, mida hiljem teistele külanaistele maha müüs. Lisaks andis ta kohalikus koolis mõningaid tunde ega pidanud vanale tööle naasma.

Eesti on tänaseni vaba ja kiiresti arenev riik. Noored, kes siin elavad, ei kujuta ettegi, milline nägi elu välja 50ndatel. Samuti nagu sina ei kujutanud ilmselt ette, et elu võib nii drastiliselt muutuda ja seda ainult paremaks. Muidugi on Eestit tabanud väga palju tagasilööke, kuid me saame hakkama. Ma tean, et sinagi oleksid tahtnud Eestit vaba riigina näha ja siin elada...

Sinu päevikut ma aga säilitan ja hoian seda kui reliikviat! Ma luban, et hoian neid saladusi sealt päevikust! Olgu see minu ja sinu saladus – meie side, mis on tugevam aegadest ja riigivõimudest.

Sinu Katarina